

K OTÁZCE ZÍSKÁVÁNÍ POZNATKŮ ZE CVIČENÍ A JEJICH DŮSLEDNĚJŠÍHO VYUŽÍVÁNÍ

Plukovník Vojtěch Černý

O významu cvičení s vojsky, ať cvičení taktických, ukázkových nebo zkušebních, bylo toho již napsáno mnoho. Proto není třeba tuto otázku zvláště rozbírat. Stručně řečeno: cvičení jsou hlavním prostředkem k získání návyků potřebných k boji, při čemž zároveň slouží k přezkoušení teorie v praxi a k přezkoušení bojové techniky. V žádném případě nelze souhlasit s názorem, že k přezkoušení teorie v praxi a k přezkoušení bojové techniky slouží jen zkušební cvičení, zatím co se při normálních taktických cvičeních přezkoušuje jen stupeň výcviku jednotky, útvaru nebo svazku. S tímto názorem je nutno skoncovat. Každý druh cvičení musí být považován za prostředek k získávání poznatků všech druhů. Aby se toto získávání poznatků nestalo samoučelným a neskončilo jen rozbořem daného cvičení, v mnoha případech více nebo méně formálním, je nutno učinit některá opatření zabezpečující, že získaných poznatků bude dále využito, že budou zevšeobecněny a že z nich budou vyvozeny závěry a důsledky.

Především je třeba, aby předpoklady pro získávání hodnotných poznatků byly vytvořeny již vlastní stavbou cvičení, stanovením učebního cíle a učebních úkolů (zkušebního cíle a zkušebních úkolů při zkušebním cvičení). Proto také Rozkazem náčelníka generálního štábu bylo nařízeno, aby v každém cvičení byl stanoven alespoň jeden zkušební úkol.

Domníváme se, že v této otázce není dosud naprosto jasno a že mnohým organisátorům taktických cvičení není znám obsah sborníku složky řídící vojenskovedeckou práci (číslo 3/56), pojednávající o přípravě, provádění a vyhodnocování zkušebních cvičení, kde je jasně řečeno a na příkladech ukázáno, co je třeba rozumět pojmem zkušební úkol a jak má být tento úkol stanoven.

V plnění tohoto úkolu není třeba spatřovat zbytečné zatěžování a plnění nějakých úkolů navíc. Naopak — v zařazování zkušebních úkolů na každé cvičení je nutno vidět pomoc pro získávání teoretických i praktických poznatků v samém průběhu výcviku vojsk.

To je ovšem problém, s kterým se nemohou vypořádat autoři cvičení vždy sami, nýbrž musí být řešen alespoň o jeden stupeň výše.

Bylo by nejúčelnější, aby tento úkol řešily u divisních, po případě plukovních cvičení centrálně vojenské okruhy, které znají problematiku svých svazků a které mají možnost stanovit zkušební úkoly podle tematiky cvičení probíhajících u podřízených svazků a zabezpečit pomoc při jejich plnění. Zároveň by byl splněn požadavek duplicity přezkoušení některých úkolů. Obdobně u praporečních cvičení by zabezpečily zařazení nejvhodnějších zkušebních úkolů divise (po př. pluk).

Úkoly řídících orgánů by pak záležely v poskytování účinné pomoci a v kontrole, zda a jak je toto nařízení plněno.

Příklad stanovení zkušebních úkolů při plukovním cvičení na tema »Pochod zesíleného střeleckého pluku za silné činnosti nepřátelského letectva za použití zbraní hromadného ničení, střetný boj, pronásledování, násilný přechod vodního toku, udržení dobyté čáry«.

Možná formulace zkušebních úkolů:

»Přezkoušet, za jak dlouho je střelecký pluk schopen klást organisovaný odpor na dobyté čáře«.

»Přezkoušet, za jak dlouho proniknou rozkazy od velitele střeleckého pluku až k bojovníku v jednotlivých fázích boje (pochod, střetný boj, pronásledování, násilný přechod vodního toku, udržení dobyté čáry)«.

»Přezkoušet možnosti PVO vlastními prostředky střeleckého pluku při silné činnosti nepřátelského letectva v jednotlivých fázích boje«.

»Přezkoušet možnosti organisovat všechny druhy spojení vlastními prostředky střeleckého pluku ve všech fázích boje«.

Na př. v prvním možném zkušebním úkolu je třeba zabývat se otázkou potřebné doby od vydání rozkazu velitele divise pro přechod do obrany na dosažné čáře až do doby, kdy jsou vytvořeny předpoklady pro organisovaný odpor. V tom je třeba všimati si

— proniknutí rozkazů velitele střeleckého pluku až k jednotlivým bojovníkům,

- zaujetí nařízené bojové sestavy,
- provedení nejnutnějších ženijních prací,
- organisace spojení,
- organisace paleb,
- organisace bojového zabezpečení.

V průběhu cvičení poznamenávají pak rozhodčí nebo zkušební orgány rozdíly mezi teorií a praktickými poznatky a zároveň hledají příčiny těchto rozdílů a hodnotí vhodnost daného řešení. Poznatky mají být vyčerpávající, konkrétní a musí vyplývat z podstaty zkušebního úkolu, aby se mohly stát vhodnými podklady pro celkové zhodnocení cvičení.

Cvičení samo musí být zasazeno do takového rámce, aby zabezpečovalo splnění daného úkolu (terén, materiální a personální vybavení a p.) nebo opačně, vzhledem k podmínkám, za kterých cvičení bude konáno, je prováděna volba zkušebního úkolu. Čím lepší budou podmínky, za kterých je cvičení prováděno, tím náročnější může být zkušební úkol. Jsou-li podmínky nepříznivé, může se zkušební úkol naopak omezit třeba jen na zjištění velmi jednoduchých úkolů, jako časových norem (prací různých druhů, přemístění jednotlivých zbraní atd.), kladů a nedostatků určité výzbroje, výstroje a p.

Důležitý úkol při získávání poznatků všech druhů připadá rozhodčí službě (při taktických cvičeních) a studijním skupinám nebo vůbec zkušebnímu aparátu (při zkušebních cvičeních).

Je třeba znovu zdůraznit, že je nutno přestat chápat cvičení jen s hlediska přezkoušení výsledku výcviku jednotlivce, čety, roty atd. a získání praktických návyků pro vedení bojové činnosti, ale zaměřit se více na získávání maxima poznatků, které při správném využití pomáhají odstraňovat nedostatky ve výcviku vojsk a neustále rozvíjet vojenské umění.

Těžiště práce při získávání poznatků je proto při každém cvičení v získávání podkladů pro rozbor a v jeho provedení samém.

Dosavadní praxe ukazuje, že rozborů jsou, zvláště u nižších jednotek, mnohdy prováděny formálně a že v mnohých případech ani nevyplývají z konkrétních poznatků a závěrů jednotlivých rozhodčích, nýbrž jsou dělány na poslední chvíli, povrchně, a to zvláště tam, kde rozbor následuje ihned po skončení cvičení.

Při takto provedeném rozboru je ovšem podstatná část práce rozhodčí služby naprosto zbytečná a získané poznatky jsou předem odsouzeny k zániku a zapadnou u cvičící jednotky, útvaru nebo svazku ještě dříve, než jich může být využito a než mohou být zevšeobecněny.

A to je právě hlavní úkol, naučit velitele všech stupňů plné odpovědnosti za provedení rozboru cvičení, neboť každé cvičení může a ve většině případů vždy přinese určité poznatky, které veliteli někdy připadají samozřejmé. Při tom si neuvědomujeme, že pro ostatní tak samozřejmými být nemusí a že mohou prospět celé armádě.

Je nutno si nyní uvědomit, o jaké poznatky vlastně jde, jinak řečeno, jaké poznatky na cvičení můžeme získat. Rozdělili bychom je asi takto:

1. Poznatky ze stupně výcviku vojsk všech druhů (takticko-pořadová příprava, chemická příprava, střelecká, ženijní příprava atd.).
2. Poznatky rázu taktického.
3. Poznatky rázu technického.
4. Poznatky rázu organizačního.

K 1. Tyto poznatky dávají přehled o stavu ovládnutí výcviku a slouží veliteli k tomu, aby z nich vyvodil důsledky u své jednotky (útvaru, svazku); zároveň však je nutno, aby tyto poznatky byly dány dále a v širším měřítku mohlo být posouzeno, jsou-li zjevem lokálním nebo vyskytují-li se na několika místech nebo v celé armádě a nejsou-li zaviněny nedokonalým plánováním bojové a politické přípravy. Mohou pak sloužit jako podklady pro plány bojové přípravy a politické přípravy na příští výcvikový rok.

K 2. U poznatků taktického rázu zjišťujeme, do jaké míry jsou teoretické poučky předpisů a řádů potvrzovány v praxi, v čem se s praxí rozcházejí, a hlavně, co je příčinou těchto rozporů. Často může být příčina v zavedení nové techniky, nových metod výcviku, nové organizace, ve stupni ovládnutí takticko-pořadového výcviku a p. Proto je třeba postupovat odpovědně a přihlídnout ke všem okolnostem, především k poznatkům ze stupně výcviku, které s tím nejvíce souvisí a které mohou mít na taktickou stránku cvičení podstatný vliv.

Dále je třeba brát v úvahu terén, povětrnostní podmínky, roční dobu, materiální a personální vybavení a jiné okolnosti mající vliv na cvičení. Na všechny tyto vlivy předpis pamatovat nemůže, a proto je nutno jednotlivé prvky důkladně zhodnotit, než je učiněn závěr.

Závěr pak může být ten, že se praxe buď s teorií shoduje nebo že se od teoretických pouček předpisů a řádů liší. Potvrzením této zkušenosti na několika cvičeních je pak možno učinit příslušná opatření ke změně dané teorie.

Bylo by proto účelné, aby vojenské okruhy plánovaly přezkoušení určitých zkušebních úkolů na několika cvičeních současně.

Obdobně tomu bude s nově vzniklou teorií, kterou budeme na cvičeních (hlavně zkušebních) přezkušovat.

Hlavní poznatky taktického rázu budou mít důležitou úlohu při sestavování plánu vojenskovědecké práce k rozpracování teorie nejasných problémů, budou mít vliv na tematiku zkušebních cvičení a někdy poslouží k rozvinutí diskuse a k stanovení správného názoru na daný problém.

K 3. Poznatky technického rázu potvrzují, jak vyhovuje dosavadní bojová technika potřebám vojsk. Z jejich závěrů mohou vyplynout požadavky na úpravu dosavadní techniky, po případě zdůvodnění nutnosti vyvinout novou techniku.

Poznatky tohoto druhu pak mohou být podle svého rázu zařazovány do plánu výzkumu a vývoje nové bojové techniky a poslouží technickým orgánům k zaměření nové bojové techniky žadaným směrem.

K 4. Stejně tak tomu bude i s poznatky, které se týkají organizace jednotek, útvarů a svazků a výzbroje a výstroje.

Závěry z těchto poznatků je nutno řešit centrálně příslušnými složkami, a proto musí být snahou (stejně jako u ostatních), aby nezůstaly na místě zjištění, ale byly ihned zaslány příslušným složkám.

*

Nejvýhodnějším způsobem uplatnění a zevšeobecnění získaných poznatků všech druhů by podle našeho názoru bylo zasílat tyto poznatky vojenským okruhům (nejpozději do měsíce po ukončení cvičení), protože mají velkou možnost jich přímo využít. Tam by mimo to měly být k dispozici všem příslušníkům složek MNO, GŠ, akademií a p. k služebním nebo studijním účelům. Tyto poznatky z divisních a plukovních cvičení by mohly být zasílány ve formě rozboru cvičení. Ze cvičení na nižších stupních by postačily přehledně sepsané poznatky.

Protože není žádoucí, aby nadřízené orgány vzhledem k snižování administrativy vyžadovaly písemně do každého svazku (útvaru, jednotky) zvlášť vyhodnocení jejich cvičení, je třeba, aby se velitelé všech stupňů chopili tohoto úkolu sami, nespolehali na vyžadování rozborů a iniciativně získané poznatky zasílali složce řídicí vojenskovědeckou práci. Ta provede jejich vyhodnocení a zařídí další řízení a zevšeobecnění ve vlastních sbornících.

Budou-li velitelé provádět rozboru opravdu odpovědně a poctivě, rozhodně jim to práci navíc nepřidá. K vyhodnocování jim opět značně pomůže Sborník složky řídicí vojenskovědeckou práci čís. 3/1956. Je jen třeba, aby si všichni uvědomili, že tuto práci dělají nejen pro sebe, ale že správně provedeným rozbohem a jeho včasným odesláním přinášejí užitek celé armádě. Je to rovněž jeden z hlavních a nejúčinnějších prostředků rozvíjení vojenskovědecké práce u útvarů a svazků.

Jiná možnost předávání poznatků je při návštěvě prověřkových komisí, kterým mohou být předávány různé iniciativní návrhy a poznatky (a to nejen ze cvičení) týkající se jakékoli tematiky uvedené v článku. Tento osobní styk je jistě nejúčinnější formou předávání poznatků, kte-

rou je nutno správně chápat a snažit se jí co nejvíce využít. Úkolem kontrolních orgánů pak bude zařídit, aby se všechny problematické otázky dostaly na příslušná místa k řešení. Že to nelze vyřešit najednou, v nejkratším čase, toho si musí být všichni vědomi.

Další možností předávání poznatků je využít příležitostných návštěv u ústředních úřadů k osobnímu předání a projednání závažných poznatků.

Velmi důležité místo v této otázce zaujímá vojenský odborný tisk, který se, bohužel, dosud nestal plně tribunou, na které by byly vyměňovány názory a zkušenosti, třebaže je jasné, že se právě jediné volnou výměnou názorů na určité otázky může dojít k správnému řešení.

Je třeba, aby se na stránkách odborných časopisů v daleko větší míře objevovaly zkušenosti a poznatky z provedených cvičení, a to v nejkratší době po jejich skončení.

Z á v ě r

Dosavadní způsob využívání poznatků ze cvičení plně nezabezpečuje jejich nejlepší využití.

Jedním z hlavních nedostatků je to, že se mnoho cenných poznatků z různých důvodů nedostane vůbec mimo rámec vlastního svazku, útvaru (jednotky), že úsilí o ověřování teoretických zásad, bojové techniky a p. je značně roztrženo prakticky do všech jednotek armády.

Domnívám se, že by vzhledem k velkému množství problémů, kterých s rozvojem vojenskovedecké práce bude nepřetržitě přibývat a které si zasluhují přezkoušení, bylo vhodné zavést v naší armádě instrukční útvar, který by byl určen speciálně k těmto účelům a který by v budoucnu jistě svůj úkol splnil. Vzhledem k důležitosti této otázky hodlám o ni pojednat ve zvláštním článku.

V daném stavu záleží vše na iniciativě a pocitu odpovědnosti nejen velitelů, kteří poznatky získávají, ale, hlavně, řídicích orgánů, kteří by těchto poznatků měli co nejrychleji využít, zevšeobecnit je a návrhy přezkoumat a realizovat.

Možný způsob využívání poznatků ze cvičení

